

VERSLAG GOAB KENNISKRING MIDDEN

Dit is het verslag van de kenniskring GOAB regio Midden die plaatsvond op 23 juni 2026 van 10:00-12:30.

Er waren 22 beleidsambtenaren aanwezig namens 20 gemeenten, 2 vertegenwoordigers van OCW en 2 kenniskringleiders.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. GOAB en politiek
4. Landelijke doelgroepdefinitie vve
5. In de etalage
6. Ve en huisvesting
7. Evaluatie en afronding

NIEUWS GOAB

Deel 1 Wet- en regelgeving

1. Omzetting GOAB SPUK naar BFU niet voor 2028

Momenteel worden de GOAB middelen uitgekeerd als specifieke uitkering. De huidige SPUK periode (4 jaar) loopt tot eind 2026. Zoals eerder aangekondigd, wordt de SPUK op termijn omgezet naar een bijzondere fondsuitkering (BFU). Hoewel de nieuwe GOAB-periode in 2027 start, is voor de BFU nog een wetswijziging nodig en is het moment van invoering nog niet definitief vastgesteld. Wanneer een BFU van kracht wordt is op dit moment nog niet bekend.

Wel is besloten dat vanaf 2027 de nieuwe OAB-periode start, dus in de nieuwe periode gaat de BFU van kracht worden.

Wanneer gemeenten GOAB-middelen over hebben aan het einde van GOAB-periode 2023-2026, mag de helft van het jaarbudget 2026 worden meegenomen naar de volgende GOAB periode 2027-2030. Dit staat in de regeling GOAB, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2018-315.html> en dan artikel 5 lid 2.

Gevraagd wordt of er in 2026 nog geïndexeerd gaat worden. Gemeld wordt dat OCW kan besluiten tot indexering, maar dat dit ieder jaar apart wordt beoordeeld. Het is nog niet bekend of er over 2026 geïndexeerd wordt.

Tot slot wordt gevraagd of het drempelbedrag van € 64.000 in de toekomst geïndexeerd wordt, omdat dit bedrag al vanaf 2019 gelijk is gebleven. OCW meldt dat dit niet voorhanden is.

2. Kamerbrief 24 april OCW (uitwerking coalitieakkoord) (zie [hier](#))

De uitwerking van het coalitieakkoord in de Kamerbrief van 24 april 2026 is eveneens besproken. Daarin is opgenomen dat vanaf 2027 structureel 60 miljoen euro extra beschikbaar komt voor OAB, waarmee de bezuiniging van 2026 vanaf 2027 weer wordt teruggedraaid. OCW benoemt dat de begroting met Prinsjesdag definitief wordt vastgesteld.

Daarnaast wordt vanaf 2027 structureel 121 miljoen euro geïnvesteerd in School & Omgeving voor extra leer- en ontwikkeltijd, voor het bereiken van circa 70.000 extra leerlingen. Het gaat hierbij om extra middelen. De doelgroep blijft ongewijzigd. Een gemeente vraagt of School en Omgeving samen zal gaan met andere regelingen waaronder schoolmaaltijden. OCW reageert dat de bundeling naar alle waarschijnlijkheid doorgaat. Dit wetsvoorstel gaat in de zomerperiode in consultatie.

Verder is gedeeld dat een aanmeldplicht voor 4-jarigen wordt verkend. In de bijeenkomst werd benadrukt door OCW dat nog onduidelijk is hoe zo'n aanmeldplicht precies vorm zou moeten krijgen, maar dat de gedachte erachter is dat alle kinderen tijdig in beeld zijn wanneer zij vier jaar worden. Het gaat hierbij niet om een leerplicht. In het najaar volgt een Kamerbrief over het Jonge Kind, geeft OCW aan. Mogelijk dat dit daarin terugkomt.

3. Stand van zaken besluit basisvoorwaarden kwaliteit ve

OCW en de branches hebben het volgende kenbaar gemaakt aan kinderopvang-aanbieders. Vanuit OCW/SZW is nog geen nader bericht gekomen over het wijzigingsbesluit besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie, waarvan het de verwachting was dat deze per 1 juli 2026 in zou gaan. Deze wijziging zou o.a. de formatieve inzet van Beroepskrachten in Opleiding (onder specifieke voorwaarden) binnen ve mogelijk maken. Het Besluit zou oorspronkelijk per 1 mei gepubliceerd worden.

Op grond hiervan concluderen de branches dat de ingangsdatum van 1 juli niet behaald gaat worden. Officiële communicatie vanuit OCW/SZW volgt in de zomer, via een Kamerbrief.

4. Stand van zaken nieuwe CBS-indicator

Er is stilgestaan bij de nieuwe CBS-indicator voor de verdeling van OAB-middelen. Vanaf 2027 wordt het GOAB budget berekend op basis van de herijking. Het rapport van de herijking van de indicator is verschenen (zie [hier](#)). In de bijeenkomst is toegelicht dat de grondslag verandert, dat voortaan met een schaal van 1 tot en met 6 wordt gewerkt in plaats van de huidige inschatting van scores van de CITO eindtoets. Ook wordt genoemd dat de oude indicator op 5 kenmerken was gebaseerd, terwijl de nieuwe op 10 kenmerken steunt. In september 2026 wordt een brochure verwacht over de nieuwe verdeling. In de brochure zal staan wat de verandering inhoudt en wat de gevolgtrekking hiervan is. Contouren wijzen op lichte wijzigingen van verdeling over gemeenten/scholen, met als gevolg een gelijkmatigere verdeling. Het gaat hierbij om de verdeling van het budget, het totale budget blijft landelijk ongewijzigd. In het rapport van bovenstaande link staat in hoofdstuk 7 een **plaatje van alle Nederlandse gemeenten** en per gemeente een indicatie of men erop vooruit- of achteruit gaat vanaf 2027 door deze nieuwe berekening.

Een gemeente begint over een grote populatie kinderen uit Polen. Een andere gemeente haakt hierop in: voor een kind uit Polen ontvangt de gemeente minder geld dan voor een kind uit een statushouder gezin. OCW benoemt dat er in de huidige indicator per land een andere weging is op basis van onder andere de economische positie van het land. Eén van de factoren waar in de indicator naar gekeken wordt is hoe missende data beter kan worden ingeschat. Zo kreeg OCW terug dat informatie over opleidingsniveau van o.a. nieuwkomers kan ontbreken. OCW kan niet exact reproduceren hoe deze indicator voor de Poolse populatie valt, dat is wellicht terug te vinden in de rapportage van CBS.

Concreet wordt gevraagd waarom een verdenking van misdrijf wordt meegenomen, dat mag een gemeente niet opvragen. OCW benadrukt dat het door het CBS wordt gebruikt voor de berekening van OAB. Gemeenten hoeven deze indicator niet zelf toe te passen bij bijvoorbeeld het bepalen van de doelgroepdefinitie vve.

Deel 2: Onderzoeken

1. Onderwijs herstelt na coronaperiode (zie [hier](#))

Vijf jaar na de start van de coronacrisis gaat het weer beter met leerlingen en studenten. Dit blijkt uit de eindexamen van het Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs) die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) december 2025 publiceerde. Op de belangrijkste doelen van het NP Onderwijs, het terugbrengen van de leer- en studievertragingen door corona en het verbeteren van het welbevinden onder leerlingen en studenten, laat het evaluatieonderzoek belangrijke verbeteringen zien.

Leerlingen in het basisonderwijs haalden achterstanden op basisvaardigheden in, en daarmee zijn de leerprestaties weer op het niveau van voor de coronacrisis.

Tijdens de coronapandemie stond het welbevinden van leerlingen en studenten onder druk, inmiddels zitten leerlingen en studenten in alle onderwijssectoren weer beter in hun vel.

2. Staat van het Onderwijs (april 2026) (zie [hier](#))

Rond OAB is vooral benadrukt dat er regionaal grote verschillen zijn in het bereik van ve, waarbij de grote steden lager scoren. In de beleidsreactie van OCW wordt hier verder niet op ingegaan (zie [hier](#) voor de beleidsreactie).

3. OESO onderzoek vijfjarigen (mei 2026) (zie [hier](#))

Uit de 'International Early Learning and Child Well-being Study' (IELS) van OESO blijkt dat er grote verschillen te zijn tussen Nederlandse kinderen die aan de basisschool beginnen. In Nederland namen ruim 2.800 vijfjarigen van 182 verschillende basisscholen deel aan het onderzoek

Er zijn leerlingen die op vijfjarige leeftijd al sterk ontwikkelde vaardigheden hebben, maar er is ook een groep leerlingen die met veel minder kennis en vaardigheden de kleuterperiode begint, stellen de onderzoekers. Voor de PO-Raad benadrukt dit onderzoek nogmaals het belang van toegankelijke voorschoolse voorzieningen voor alle kinderen, sterke samenwerking tussen sectoren en goede voor- en vroegschoolse educatie.

De onderzoekers vinden dit zorgelijk omdat 'achterstanden in kennis en vaardigheden aan het begin van de onderwijsloopbaan vaak bepalend zijn voor de ontwikkeling van leerlingen in hun verdere onderwijsloopbaan en voor hun onderwijskansen'.

Van de deelnemende kinderen ging 95% van de kinderen op driejarige leeftijd minimaal één dag naar een vorm van opvang. Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen die één dag in de week naar een vorm van opvang gingen, een hogere score behaalden voor beginnende geletterdheid, beginnende gecijferdheid en inhibitie dan leerlingen die nooit naar de opvang gingen.

4. Meerwaarde BSO (een advies; geen onderzoek) (zie [hier](#))

Volgens het advies van de Kinderopvangraad dient de BSO drie doelen die even belangrijk zijn en met elkaar samenhangen: het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen, het mogelijk maken van arbeidsparticipatie van ouders en het versterken van de sociale cohesie.

De BSO kan deze potentie alleen ten volle waarmaken als aan een drietal voorwaarden is voldaan. Dit advies van de Kinderopvangraad beschrijft die voorwaarden en laat zien wat er op dat vlak nodig is om die betekenisvolle plek voor alle kinderen te zijn.

- a. De kwaliteit (van het aanbod) moet hoog zijn. Kinderen voelen zich in Nederland over het algemeen goed op de BSO, maar om de potentiële kansen die er in de BSO liggen ten volle te benutten, is er werk aan de winkel. Het activiteitenaanbod dient goed doordacht te zijn om kinderen een brede waaier aan betekenisvolle ervaringen te bieden.
- b. Het vormgeven van die betekenisvolle plek voor kinderen vereist in ieder geval stevige samenwerking tussen onderwijs en BSO. Dat betreft praktische zaken als afstemming van elkaars tijden én (bovenal)

inhoudelijke afstemming over een inhoudelijke doorgaande lijn (van school naar BSO en van BSO naar school).

- c. De BSO moet toegankelijk zijn voor alle kinderen: dat komt ten goede aan het kind, de ouder en de samenleving.

Tijdens de bijeenkomst werd de vraag gesteld of School & Omgeving is meegenomen in het advies. Daarbij werd benoemd dat dit volgens OCW niet het geval is, omdat School & Omgeving wordt gezien als iets dat gratis door scholen wordt aangeboden en niet vanuit kinderopvang. Tegelijkertijd werd door gemeenten benoemd dat juist hier kansen liggen om bruggen te slaan, al blijkt dat in de praktijk ingewikkeld.

5. Meerwaarde meertaligheid (zie [hier](#))

In het advies 'Talige diversiteit benutten' roept de Onderwijsraad scholen op om de thuistaal van leerlingen niet langer als obstakel te zien, maar juist als waardevol didactisch hulpmiddel. Dit verbetert de taalontwikkeling en bereidt alle leerlingen voor op een meertalige samenleving.

De belangrijkste aanbevelingen uit het rapport zijn:

- Didactisch hulpmiddel: Het inzetten van thuistalen helpt leerlingen aantoonbaar bij het leren van én in het Nederlands.
- Expliciet taalbeleid: Scholen en voorschoolse voorzieningen moeten in hun taalbeleid vastleggen hoe ze omgaan met de verschillende thuistalen.
- Professionalisering: Leerkrachten en pedagogisch medewerkers hebben meer ondersteuning en nascholing nodig op het gebied van meertaligheid.
- Integratie: Het 'benutten van talige diversiteit' moet een vaste plek krijgen in de bekwaamheidseisen van leraren.

6. Noors onderzoek (zie [hier](#))

De onderzoekers maakten gebruik van een bijzondere situatie in Noorwegen. Vanaf 2003 kwamen er door een politieke beslissing veel extra opvangplaatsen beschikbaar voor kinderen van 1 en 2 jaar oud (reguliere kinderopvang, geen ve). Daardoor ontstonden verschillen in de leeftijd waarop kinderen konden starten met kinderopvang. Dit gaf onderzoekers de mogelijkheid om het effect van een eerdere start goed te onderzoeken.

Betere prestaties in rekenen

Uit het onderzoek blijkt dat kinderen die een jaar eerder starten met kinderopvang later beter presteren op school, vooral op het gebied van rekenen en wiskunde. In klas 9 van het Noorse onderwijssysteem (kinderen van ongeveer 14 jaar) scoorden ze gemiddeld ongeveer 0,09 standaarddeviatie hoger op wiskundetoetsen dan kinderen die later begonnen met opvang.

Bij leesvaardigheid geen duidelijk verschil

Voor leesvaardigheid vonden de onderzoekers geen duidelijke verbeteringen. Mogelijk komt dat doordat ouders thuis vaker leesactiviteiten aanbieden dan activiteiten die rekenen stimuleren. Ook besteden scholen in Noorwegen relatief veel meer tijd aan lezen dan aan rekenen, waardoor verschillen in leesvaardigheid later minder zichtbaar kunnen zijn.

Voor welke kinderen vooral effect

De positieve effecten van vroege kinderopvang waren vooral sterk zichtbaar bij kinderen van moeders zonder middelbare schooldiploma. Voor deze groep vonden de onderzoekers duidelijke verbeteringen in de

rekenprestaties, zowel in klas 5 als in klas 9 (10 tot 14 jaar). In klas 9 liep het effect op tot ongeveer 0,28 standaarddeviatie.

Ook kinderen uit immigrantengezinnen lijken baat te hebben bij vroege kinderopvang. Vooral op latere leeftijd werden positieve effecten zichtbaar, opnieuw met name op het gebied van rekenen en wiskunde.

Deel 3: GOAB activiteiten en producten

1. Handreiking doorgaande lijn (zie [hier](#))

De handreiking Doorgaande lijn van voor- naar vroegschool helpt gemeenten en vve-partners om concreet aan de slag te gaan met vragen als: hoe zorg je ervoor dat kinderen de overstap van voorschool naar basisschool veilig, vertrouwd en kansrijk ervaren? En hoe werk je als gemeente, kinderopvang en onderwijs samen aan een sterke doorgaande lijn?

De handreiking geeft inzicht in wat een doorgaande lijn precies is, waarom deze belangrijk is en hoe gemeenten en organisaties hier concreet invulling aan kunnen geven. Daarbij komen verschillende thema's aan bod, waaronder:

- de gemeentelijke regierol;
- de overdracht van kindgegevens;
- pedagogisch en didactisch handelen;
- samenwerken met ouders;
- zorg en begeleiding;
- kwaliteitszorg.

Ook bevat de handreiking praktische voorbeelden, tools en een voorbeeldprotocol voor een warme overdracht.

2. Factsheet gemeenteraadsverkiezingen (zie [hier](#))

De factsheet Gemeenteraadsverkiezingen 2026 en OAB/vve biedt een beknopt overzicht van de belangrijkste informatie over gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en voor- en vroegschoolse educatie (vve). In de factsheet lees je onder andere:

- wat gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid is;
- het doel en belang van OAB en vve;
- hoe de financiering van OAB is geregeld;
- welke wettelijke taken en verantwoordelijkheden gemeenten hebben;
- welke verantwoordelijkheden onderwijs en ve-aanbieders hebben;
- welke ontwikkelingen spelen rond de overgang van SPUK naar BFU;
- hoe verantwoording en toezicht zijn georganiseerd.

De factsheet is ontwikkeld als praktisch hulpmiddel voor beleidsambtenaren die wethouders en raadsleden willen informeren dit beleidsterrein.

3. Handreiking GOAB financiën 2027-2030

Deze handreiking volgt waarschijnlijk net na de zomerperiode. Er wijzigt niet veel in de bestedingsmogelijkheden maar de gevolgen van de BFU wilde men hier oorspronkelijk in meenemen, maar dat is nu in dit stadium nog niet mogelijk.

GOAB EN POLITIEK

Er zijn diverse lokale ontwikkelingen besproken:

1. Nieuw college en raad na gemeenteraadsverkiezingen
2. SPUK wordt BFU: positie Raad in GOAB steviger
3. Al contouren zichtbaar voor koerswijziging rond GOAB?

Er wordt uitgewisseld: Hoe anticiperen jullie op deze lokale ontwikkelingen?

Financiële onzekerheid en anticiperen op ontwikkelingen

Gemeenten geven aan momenteel nog beperkt te anticiperen op de aangekondigde ontwikkelingen, omdat nog onvoldoende duidelijk is welke gevolgen deze hebben voor beschikbare budgetten. Meerdere gemeenten geven aan eerst de beschikking van september af te willen wachten voordat concrete keuzes worden gemaakt.

Tegelijkertijd bevinden gemeenten zich in een nieuwe bestuurlijke context, met nieuwe raadsleden, een nieuw college en soms een nieuwe wethouder. Dit vraagt om hernieuwde positionering en afstemming.

Eén gemeente geeft aan wel al actief voorbereidingen te treffen door te werken aan een nieuwe LEA met breed draagvlak en een onderbouwde begroting. Daarbij wordt geprobeerd beschikbare ruimte binnen de SPUK doelgericht in te zetten, ook met het oog op een mogelijke overgang naar BFU. Wel wordt rekening gehouden met mogelijke effecten van een nieuwe CBS-indicator, waardoor begrotingen mogelijk moeten worden aangepast. Prioritering blijft daarom noodzakelijk. Ook wordt gekeken naar ontwikkelingen rondom indexering, al bestaat hierover nog onzekerheid.

Verwachte effecten van de nieuwe kinderopvangwet

Een gemeente verwacht beperkte gevolgen van de nieuwe wet voor ve, omdat het merendeel van de doelgroepkinderen al subsidie ontvangt. De grootste effecten worden verwacht voor ouders die gebruikmaken van kinderopvangtoeslag (KOT). De verwachting is dat de druk vooral zichtbaar wordt op niet-ve-locaties.

Gemeenten bespreken mogelijke gevolgen voor aanbieders en ouders. Er leven vragen over de effecten op uurtarieven van aanbieders en op de hoogte van de eigen bijdrage voor ouders. Gemeenten geven aan hierover mogelijk afspraken te kunnen maken, bijvoorbeeld door maximale uurtarieven vast te stellen. Dit zal een groot verschil opleveren met wat ouders momenteel zelf aan eigen bijdrage moeten betalen.

Een gemeente benoemt dat ze hier specifiek tegen aan lopen bij ouders van peuters in asielzoekerscentra. Ouders kunnen de eigen bijdrage vaak niet betalen. Er zijn lokaal pragmatische afspraken gemaakt met kinderopvangorganisaties om financiële knelpunten op te vangen, maar dit is duur. Tegelijkertijd wordt benoemd dat dergelijke maatwerkoplossingen ingewikkeld zijn, mede vanwege de hogere kosten en onzekerheid over de vraag of kinderen uiteindelijk in de betreffende gemeente naar school gaan.

In de bijeenkomst wordt hierop gereageerd en toegelicht dat gemeenten in de nieuwe kinderopvangwet meer ruimte krijgen om zelf te bepalen voor welke groepen ouders de ouderbijdrage kan worden afgeschaft erminderd of aanvullende ondersteuning wordt geboden. Waar de mogelijkheden nu nog beperkt zijn tot specifieke doelgroepen, ontstaat vanaf 2029 meer ruimte om kinderopvang toegankelijker te maken voor verschillende groepen ouders. Vanuit OCW wordt verduidelijkt dat deze verruiming vooral betrekking heeft op de KOT-groep en minder op ve. Daarnaast wordt de vraag gesteld of hierbij minimumeisen blijven gelden.

Daarnaast wordt opgemerkt dat in sommige gemeenten discussie ontstaat over de omvang van middelen voor peuteropvang in het gemeentefonds (niet KOT, niet vve) en de vraag wat hiervoor de gevolgen worden als de nieuwe wet kinderopvang in gaat. Dit zal de komende jaren verder moeten blijken, de nieuwe wet verandert de positie van deze groep ouders niet, tenzij het Rijk de arbeidseis voor het verkrijgen van recht op KOT gaan loslaten.

GOAB, SPUK en politieke afwegingen

Met betrekking tot GOAB wordt opgemerkt dat middelen momenteel relatief goed kunnen worden afgeschermd doordat deze via een SPUK worden verstrekt.

Een gemeente deelt dat binnen de gemeenteraad leeft dat kinderopvang straks nagenoeg gratis wordt gemaakt door het Rijk en dat raadsleden dan dus denken dat de inzet van OAB-middelen voor voorschoolse educatie niet meer nodig zijn. Hier is het van belang Raadsleden goed te informeren dat deze denkrichting te kort door de bocht is. Er wordt daarbij opgemerkt dat mogelijk onvoldoende wordt meegenomen dat het aandeel middelen voor kwetsbare groepen juist toeneemt.

LANDELIJKE DOELGROEPDEFINITIE VVE

In het volgende deel is meer verteld over de voorbereidingen voor de nieuwe landelijke doelgroepdefinitie voorschoolse educatie.

In het onderdeel over de landelijke doelgroepdefinitie vve is toegelicht dat het ministerie meer eenduidigheid en meer houvast voor gemeenten wil creëren bij het bepalen van de doelgroep voor voorschoolse educatie. Aanleiding daarvoor zijn de grote variatie tussen gemeenten, de toenemende instroom van kinderen met specifieke zorgbehoeften en de constatering dat ve-groepen daardoor zwaarder belast raken.

De voorgestelde richting verschuift de focus nadrukkelijk van kindkenmerken naar risico's op achterstand in de Nederlandse taal als gevolg van de sociaaleconomische omgeving. Er komt geen minimum vaste definitie die voor alle gemeenten gaat gelden. Er komt een principe met voorbeelden hoe gemeenten dit kunnen toepassen. Binnen het landelijk kader is ruimte voor differentiatie per gemeente.

Huidige definitie	het vaststellen welke kinderen met een risico op een achterstand in de Nederlandse taal in aanmerking komen voor voorschoolse educatie,
Voorgestelde definitie	het vaststellen van de criteria op grond waarvan wordt bepaald welke kinderen in aanmerking komen voor voorschoolse educatie vanwege een risico op achterstand in de Nederlandse taal als gevolg van de sociaaleconomische omgeving ,

De internetconsultatie is aangekondigd voor juli tot medio september 2026 en de beoogde inwerkingtreding staat op 1 januari 2029.

De term *resultaatafspraken* zou daarbij vervallen en vervangen worden door *gezamenlijke streefdoelen* voor vroegschoolse educatie. Gemeenten reageren positief tijdens de bijeenkomst. Daarbij noemt OCW dat de werkwijze rondom de LEA verduidelijkt zal worden, met focus op cyclisch werken. Deze werkwijze is niet nieuw, maar helpend wanneer gemeenten zoekende zijn.

Mogelijke criteria en lokale operationalisering

In de toelichting is uitgewerkt dat gemeenten ruimte houden om zelf criteria te kiezen en te operationaliseren, maar dat in elk geval wordt gedacht aan het opleidingsniveau van ouders en de taalomgeving thuis. Aanvullend kan ook de ouderlijke structuur worden meegenomen. Voor het criterium opleidingsniveau wordt als voorbeeld maximaal mbo-2 als veelgebruikte afbakening genoemd, terwijl voor taalomgeving juist behoefte is aan een meer gestandaardiseerd instrument. Concreet wordt gevraagd wie gaat bepalen wat de hoogste opleiding van ouders is. Gemeenten mogen zelf bepalen hoe ze dat operationaliseren, wordt hierop gereageerd.

In de bespreking werd duidelijk dat gemeenten deze beweging inhoudelijk herkennen, maar ook op praktische en principiële vragen stuiten. Zo werd benoemd dat JGZ-professionals in de praktijk vaak eerder naar kindkenmerken dan naar omgevingskenmerken kijken en dat het lastig is om bijvoorbeeld taalomgeving, armoede of schulden op een zorgvuldige manier te bevragen. Ook noemt een gemeente dat de gesprekken met de GGD moeizaam kunnen zijn omdat zij het ingewikkeld vinden hoe te indiceren. OCW reageert en geeft aan dat ze aan het kijken zijn naar suggesties voor de 'afkapwaarde', oftewel welke kinderen vallen volgend het criterium wel en welke niet onder de doelgroepdefinitie. Er wordt gewerkt aan tools voor het consultatiebureau om de omgeving in beeld te krijgen zodat informatie beter beschikbaar is voor gemeenten. Een andere gemeente benoemt juist dat het JGZ al lange tijd rekening houdt met de (taalrijke)omgeving aan de hand van de GIZ kaart.

Daarbij wordt gevraagd waarom er gekozen is voor zoveel ruimte om de criteria zelf te kiezen en te operationaliseren. Een gemeente had gehoopt op meer gelijkheid. OCW reageert dat de kracht van de gemeentelijke doelgroepdefinitie ligt in het feit dat kan worden aangesloten bij wat de gemeente ziet. Waar eerst het plan was om landelijk een definitie op te gaan leggen, is de focus nu verschoven naar het uitgangspunt dat kinderen die het meest baat hebben bij vve-kinderen zijn die vanuit hun omgeving niet de mogelijkheden krijgen die ve hen wel kan bieden.

Een gemeente merkt op dat het voor de verdeling van middelen uitmaakt in welke gemeente een kind wordt geboren, wat als ongewenst wordt ervaren in de basislogica van het stelsel. Vanuit OCW wordt hierop gereageerd dat dit een bewuste afweging is geweest: wanneer de doelgroep landelijk wordt gedefinieerd, zou de verdeling van middelen volledig via de indicator moeten verlopen. Dat heeft voor- en nadelen in de verdelingssystematiek.

Relatie met de CBS indicator

Een gemeente vraagt in hoeverre de nieuwe CBS-indicatoren kunnen leiden tot een andere afbakening van de vve-doelgroep. Daarbij wordt opgemerkt dat de verdeling van middelen hiermee samenhangt, omdat deze invloed heeft op de verdeling van het OAB-budget.

Vanuit de bijeenkomst wordt toegelicht dat het vaste OAB-budget met een nieuwe verdeelsleutel zo eerlijk mogelijk over gemeenten wordt verdeeld. Het macrobudget blijft daarbij gelijk, maar de verdeelsystematiek verandert. De indicatoren vormen daarmee een verdeelsleutel voor middelen, maar sluiten niet één-op-één aan op de doelgroepdefinitie.

Tegelijkertijd wordt benoemd door de gemeente dat dit spanning kan opleveren tussen verschillende definities. Waar in de indicatoren vooral wordt gekeken naar sociaaleconomische status, richt de ve-doelgroepdefinitie zich mede op sociaal-emotionele ontwikkeling. Gemeenten geven aan dat dit kan schuren in de praktijk.

Er wordt opgemerkt dat het onderscheid in de praktijk lastig is. Zo wordt bijvoorbeeld benoemd dat taalachterstand relatief goed meetbaar is, terwijl sociaal-emotionele problematiek moeilijker objectief te duiden is. Partners geven aan dat gedrag bij jonge kinderen ook kan samenhangen met beperkte taalvaardigheid, wat de afbakening verder complex maakt.

Daarnaast wordt aangegeven dat een verruiming van de doelgroepdefinitie ook budgettaire gevolgen moet hebben. Gemeenten geven aan dat zij zonder aanvullende middelen niet in staat zijn de doelgroep substantieel te verbreden.

Ook wordt benadrukt dat monitoring van groot belang is om een zuiver beeld te houden van de werking van de indicatoren en de doelgroepafbakening.

Toegankelijkheid, inclusie en spanning in de praktijk

Het gesprek over de doelgroepdefinitie raakte direct aan bredere vragen over toegankelijkheid en inclusieve voorschoolse voorzieningen. Verschillende gemeenten gaven aan dat ve in de praktijk niet alleen wordt ingezet voor taalachterstanden, maar ook voor kinderen met sociaal-emotionele of gedragsproblematiek, of voor kinderen bij wie nog niet duidelijk is wat precies de aard van de ondersteuningsbehoefte is.

Gemeenten vrezen dat kinderen die niet eenduidig binnen een sociaaleconomische taaldefinitie vallen, maar wel gebaat zijn bij een stimulerende of beschermende voorschoolse omgeving, minder snel in beeld komen.

Gemeenten geven aan dat ve in sommige situaties fungeert als brede opvangvoorziening voor kinderen met een (potentiële) zorgvraag. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat ve niet bedoeld is als “vangnet” wanneer er geen

passend alternatief beschikbaar is. Vanuit OCW wordt aangegeven dat ve en OAB niet primair zijn ingericht voor kinderen met zware zorgvragen. Daarbij wordt aangegeven dat meer scherpte in de afbakening wenselijk is, en dat dit mogelijk ook bijdraagt aan een bredere politieke discussie over passende voorzieningen voor kinderen met een zorgvraag binnen kinderopvang en onderwijs.

De centrale vraag die gemeenten hierbij stellen is waar deze kinderen dan wél terecht moeten als ve niet de juiste plek is. OCW geeft aan dat dit vraagstuk niet binnen OAB opgelost kan worden en dat hiervoor breder naar het stelsel van opvang, zorg en onderwijs gekeken moet worden.

Tegelijkertijd werd benadrukt dat inclusief werken juist vraagt om ruimte voor maatwerk en om de mogelijkheid om in de praktijk te zoeken naar een passende plek. Er wordt gezocht naar manieren om kinderen zoveel mogelijk binnen reguliere opvang te laten deelnemen, eventueel met ondersteuning van het samenwerkingsverband of andere professionals. Daarbij wordt het belang genoemd van sterke reguliere voorzieningen en voldoende deskundigheid in teams.

OCW onderschrijft deze beweging, maar benadrukt dat inclusie vraagt om voorzieningen die daadwerkelijk kunnen bieden wat kinderen nodig hebben, inclusief passende professionals. Ook wordt gewezen op de spanning met de ambitie van samenwerkingsverbanden om kinderen zoveel mogelijk regulier te laten starten in het basisonderwijs, terwijl in de kinderopvangpraktijk zichtbaar is dat dit niet voor alle kinderen haalbaar is.

Er wordt daarnaast gesproken over mogelijke oplossingen zoals peuter-kleutergroepen of andere geïntegreerde arrangementen. Gemeenten zien hierin kansen, maar benadrukken dat dit vraagt om intensievere inzet en andere of extra professionals. Extra inzet via OAB kan hierbij ondersteunen, maar is niet overal structureel beschikbaar.

Gemeenten benoemen verschillende uitvoeringsvraagstukken. Zo wordt aangegeven dat ouders niet altijd zorg of ondersteuning voor hun kind willen accepteren. In sommige gevallen wordt het als positief gezien dat kinderen in ieder geval in beeld zijn en deelnemen aan een voorziening, terwijl andere gemeenten juist wijzen op het risico van negatieve ervaringen wanneer onvoldoende passende ondersteuning beschikbaar is.

Daarnaast wordt gewezen op de gevoeligheid rond indicatiestelling. Het expliciet benoemen van redenen voor ve-toegang kan bij ouders gevoelig liggen, mede omdat informatieoverdracht tussen partijen zoals JGZ en gemeenten afhankelijk is van toestemming.

Ook wordt benoemd dat het onderscheid tussen taalachterstanden en sociaal-emotionele problematiek in de praktijk lastig te maken is. Gedrag kan bijvoorbeeld ook voortkomen uit beperkte taalvaardigheid of het niet kunnen uiten van behoeften, wat de afbakening verder compliceert.

IN DE ETALAGE

Gemeenten bespreken de vraag hoe om te gaan met nieuwe ve-aanbieders wanneer er al voldoende aanbod aanwezig is. Er wordt benoemd dat een open subsidieregeling het lastig maakt om partijen uit te sluiten. Tegelijkertijd geven gemeenten aan dat via subsidievoorwaarden wel gestuurd kan worden, bijvoorbeeld door eisen te stellen aan ervaring, kwaliteit, minimale omvang of aansluiting bij beschikbare OAB-middelen. Daarbij wordt opgemerkt dat te strikte voorwaarden de toetreding van nieuwe aanbieders kunnen beperken. De invulling van deze voorwaarden wordt gezien als een lokale afweging.

VE EN HUISVESTING

Deel 1: Vraagstukken anno 2026

Ve in schoolgebouwen: rol en positie gemeenten

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor voldoende en gespreid ve-aanbod. Ve kan binnen een schoolgebouw of in een stand alone locatie worden gerealiseerd. In schoolgebouwen is de ve kwetsbaar: ve aanbieders kunnen uit het gebouw worden gezet door de school. Wat is hierin de rol/positie van gemeenten in relatie tot de wettelijk taak?

Uitwisseling

Gemeenten geven aan dat ve in de praktijk kwetsbaar kan zijn binnen schoolgebouwen wanneer scholen uitbreidingsruimte nodig hebben. Daarbij wordt regelmatig als uitgangspunt gehanteerd dat eerst wordt voorzien in voldoende ruimte voor onderwijs, voordat andere functies worden gefaciliteerd. Wanneer ve hierdoor uit een schoolgebouw verdwijnt, betekent dit voor gemeenten dat zij alternatieve huisvesting moeten organiseren.

Gemeenten noemen verschillende manieren waarop zij regie proberen te voeren. Zo wordt genoemd dat in IHP's kan worden opgenomen dat een minimaal aantal vierkante meters beschikbaar blijft voor ve.

Een gemeente geeft aan eigenaar te zijn van het vastgoed en ziet dit als voordeel om meer sturing te kunnen geven aan dubbelgebruik en multifunctioneel gebruik van gebouwen in de wijk. Andere gemeenten geven aan bewust te kiezen voor IKC-ontwikkeling, waarbij kinderopvang en onderwijs in één gebouw worden ondergebracht. Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat de positie van kinderopvang anders kan zijn wanneer sprake is van een verhuurconstructie binnen een schoolgebouw.

OOGO, LEA en positie van kinderopvang

OOGO huisvesting staat vaak apart van de LEA. De rol van de kinderopvang is wisselend bij dit OOGO. Soms is de kinderopvang niet welkom en soms is de kinderopvang actief lid. Wat is hierin wenselijk?

Uitwisseling

Gemeenten herkennen dat de rol van kinderopvang binnen OOGO huisvesting sterk verschilt. Er wordt benadrukt dat nauwe afstemming tussen inhoudelijke beleidsdoelen en huisvestingsvraagstukken belangrijk is, zeker bij vraagstukken rond IKC-vorming en doorgaande ontwikkelingen.

Vanuit de bijeenkomst wordt benadrukt dat dit vraagt om nauwe samenwerking binnen gemeenten tussen collega's die verantwoordelijk zijn voor vastgoed en collega's die verantwoordelijk zijn voor inhoudelijk beleid. Daarbij wordt ook geadviseerd om actief contact te onderhouden met ve-partners om beleidsmatige uitgangspunten en visies goed met elkaar te verbinden.

Daarnaast wordt benoemd dat bij nieuwe locaties een gezamenlijke visie aan de voorkant behulpzaam kan zijn. Sommige gemeenten werken met afspraken waarbij partijen zich bij deelname of huur expliciet verbinden aan de gezamenlijke visie van een brede school of IKC.

Ve binnen IHP

Wordt bij het IHP voldoende rekening gehouden met de ve (denk aan IKC ontwikkeling)?

Uitwisseling

Gemeenten geven aan dat de positie van ve in IHP's wisselend wordt meegenomen. Er wordt benoemd dat het wenselijk zou zijn wanneer de verantwoordelijkheid voor het borgen van ruimte voor ve explicieter wordt opgenomen.

Daarnaast wordt aangegeven dat gemeenten nog zoeken naar manieren om investeringen in ve goed mee te nemen binnen IHP's. Sommige gemeenten inventariseren momenteel bestaande afspraken en werkwijzen rondom huisvesting, doorgaande lijnen en samenwerking om meer eenduidigheid aan te brengen.

Tariefstelling en huisvestingskosten

De tariefstelling voor huisvesting van ve verschilt tussen gemeenten. Soms wordt gewerkt met een maatschappelijk tarief en soms met een commercieel tarief. Voor de toekomst wordt verwacht dat de vraag naar kinderopvang, en daarmee mogelijk ook naar ve, stijgt door de verlaging en vereenvoudiging van de ouderbijdrage. Dit heeft consequenties voor huisvestingsvraagstukken.

Uitwisseling

Er wordt besproken dat het wenselijk kan zijn om te werken met een eenduidiger aanpak van huurprijzen binnen gemeenten. In sommige gemeenten zijn huurprijzen en afspraken over de doorgaande lijn geïnventariseerd met als doel deze gelijk te trekken, omdat nu nog grote verschillen bestaan tussen scholen en locaties. In enkele gevallen is dit al gerealiseerd en wordt dit als voorbeeld gedeeld.

Gemeenten herkennen grote verschillen in huurprijzen tussen scholen en locaties. Sommige gemeenten geven aan dat scholen verschillende bedragen vragen voor vergelijkbare ruimtes, variërend van geen huur tot kostprijsdekkende of hogere tarieven.

Bij nieuwbouw kiezen gemeenten vaker voor integrale kindcentra, waarbij vaak kostprijsdekkende huur wordt gehanteerd. Daarbij wordt benoemd dat gemeenten enerzijds investeringen willen terugverdienen, terwijl schoolbesturen verantwoordelijkheden hebben voor exploitatie en onderhoudskosten.

Daarnaast wordt benoemd dat financiële constructies complex kunnen worden wanneer ruimtes zowel voor ve als voor bso worden gebruikt. Hierbij verschilt de aard van het gebruik per dagdeel, terwijl huurconstructies vaak geen onderscheid maken tussen maatschappelijke en commerciële functies.

Er wordt ook opgemerkt dat kosten voor huisvesting soms indirect onderdeel worden van subsidiëtarieven, waardoor de daadwerkelijke kostenstructuur minder transparant wordt.

Daarnaast wordt opgemerkt dat ve en bso vaak in combinatie gebruikmaken van dezelfde ruimte, terwijl de bekostiging verschilt per dagdeel (ochtend vaak maatschappelijk, middag meer commercieel), wat tot complexe financiële constructies leidt.

Deel 2: Vraagstukken rondom de toekomst

Inclusieve kinderopvang

In de toekomst zal [inclusieve kinderopvang](#) gerealiseerd worden en daarmee ook inclusieve ve. Dit heeft tevens consequenties voor huisvesting. Er is ruimte voor uitwisseling over de toekomst. *Hoe in gebouwelijke sfeer te anticiperen voor ve vanaf nieuwe wet Kinderopvang? Hoe in gebouwelijke sfeer te anticiperen voor ve richting inclusieve kinderopvang?*

Uitwisseling

Gemeenten geven aan dat nog niet altijd duidelijk is hoe verantwoordelijkheden rondom inclusieve kinderopvang zijn verdeeld. Er wordt ervaren dat partijen soms naar elkaar verwijzen, terwijl samenwerking met bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden juist belangrijk wordt geacht.

Vanuit OCW wordt toegelicht dat Nederland zich heeft gecommitteerd aan het VN-verdrag inzake handicap, waarin inclusie een belangrijk uitgangspunt vormt. Er is op dit moment nog geen specifieke wet of financieel kader voor inclusieve kinderopvang, maar er wordt wel een beweging richting meer inclusieve voorzieningen verwacht.

Gemeenten geven aan dat het versterken van reguliere voorzieningen en samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en zorg een belangrijk aandachtspunt wordt. Daarnaast wordt benadrukt dat toekomstige ontwikkelingen vragen om vroegtijdige afstemming over visie, ruimtegebruik en samenwerking tussen betrokken partijen.

EVALUATIE EN AFSLUITING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de [LinkedIn](#)-GOAB-groep en [nieuwbrief](#) om op de hoogte te blijven.

Kenniskringen schooljaar 2026/2027, van 10.00-12.30:

- 17 november (online)
- 23 maart (fysiek in centrum van Utrecht)
- 22 juni (fysiek in centrum van Utrecht)

Mist een collega op onze GOAB-contactlijst of staat er een oud-collega op? Laat het weten via Marco Zuidam mzuidam@oberon.eu.